

ՀԼԵՅ

ՍԿԱՈՒՏ

ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ ՕՐԿԱՆ Բ.Մ.Ը.Մ.
Hai Scout Organe des
SCOUTS ARMÉNIENS

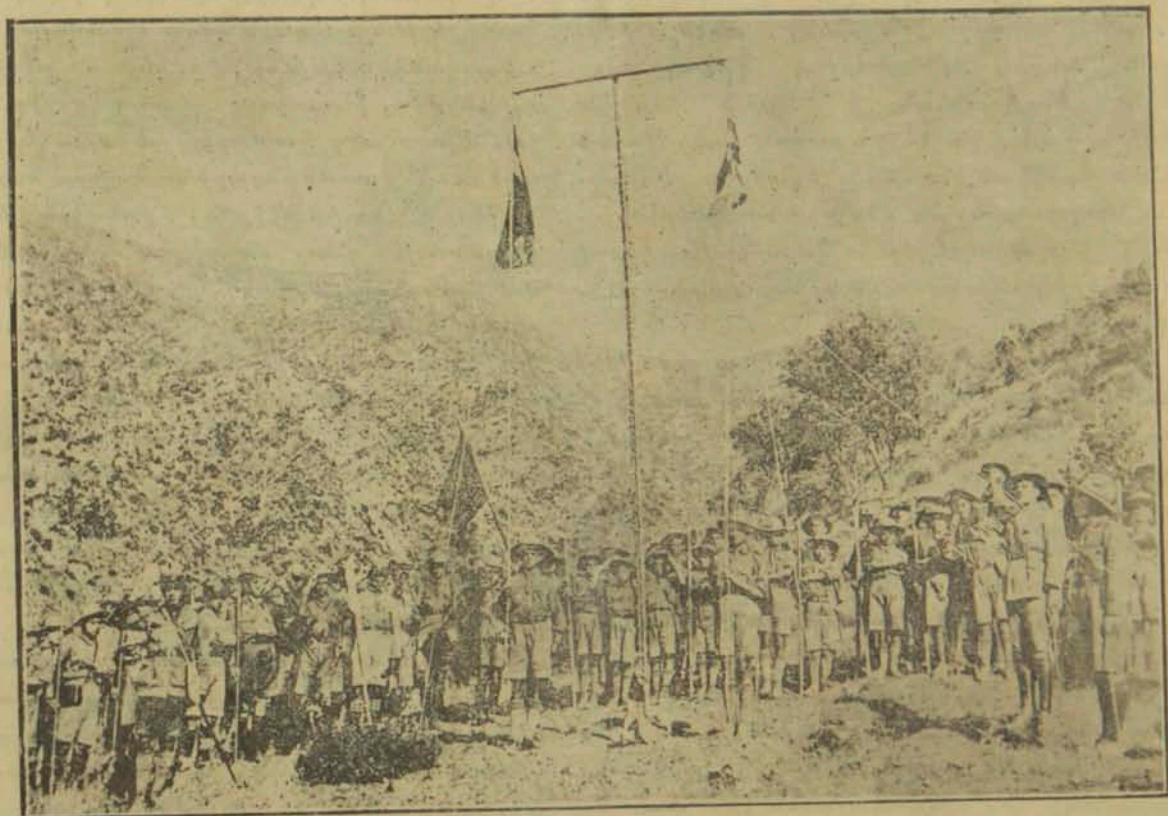
ՀԱՍԵ - Խորասանձեան Խան, Թի 26, Սիրէճի և Գոլիս
ADRESSE - Khorassandjian Han, 26, SirKédji, Constantinople

Հեռագրայն Ար. 2146 ԲԱԺՆԵԳԻՆ Telephone 8t. 2146

Պոլիս և Գալատ Տրկն, շրջ. 120
Արասանձեան . Տր. 15
Ամերիկա . Տոջ. 150

F. ՏԱՐԻ ԹԻ 13

1 ՓԵՏՐՎԱՐ 1922

Իզմիրի Հայ Սկաուտները բանակումի միջոցին

Պոլիս-Իզմիր միացման առթիւ, Պոլսոյ Հ. Մ. Ը. Մ. ի Մարզիկները և Սկաուտները իրենց եղբայրական բարեւները և շնորհատուութիւնները կը զրկեն, Իզմիրի Սկաուտներուն և մարզիկներուն:

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հ Ի Ն Հ Ա Յ Ո Ց Մ Է Ջ

Գ,

Գրեց Վ. Վ. ՀԱՅՈՒՆԻ

Մեր դէտեռնս

Կ'անցնիմ վերջին և դէտեռուդ համար աւելի հետաքրքրաշարժ մասին, որ է մարմնական կրթութիւնը: Այս կողմանէ մենք միայն աղնուական դասին նկատմամբ ունինք հարկաւոր ծանօթութիւններ, որովհետև ասմկին կեանքը չէր գրաւեր պատմաց ուշը, որպէս զի անոնց մասին ալ խօսէին:

Պարտից, Հայոց ու Վրաց արքունեաց մէջ սովորութիւն էր՝ դեռածին արքայազն մանկանց սնուցման հոգը յանձնել վստահելի նախարարաց, որ դայեակ կը կոչուէին նոյն մանկանց, և իրենք կը ճարէին անոնց կաթնոտն ալ, ըստ կարելւոյն իրենց անէն իսկ: Տիրան արքայ իր Արշակ զաւակը կը յանձնէ Մամիկոնեանց, որոնք «սնուցանէին» զայն, կ'ըսէ Փաւստոս: Բայց Սահառունին «գայեակ սնուցիչ» եղած էր Վարդգատ թագաւորին: Եւ մեր նախարարներէն ու մանք, կը պատմէ Նզիշէ, Պարտից Յագկերտի եղբայրները «սնուցած էին իրենց մայրենի կաթով»:

Նոյնը կ'երեւի նաև նախարարաց մէջ և կ'իմանանք Վազարէն՝ որ երբ Վարդան անգամ մը հեռացաւ Հայաստանէն, նենդաւորն Վասակ՝ «Մամիկոնեանց, Կամսարականաց և միւս նախարարաց որդիքը ժողովելով իւրաքանչիւր գայեակներէ», կը փակէ Սիւնեաց բերդերուն մէջ, Եւ Վահանայ զինակիցներուն մէջը ըստ նոյն պատմչին կային երեք Կամսարական հարազատներ, «իրենց երկու կամ երեք գայեակներով»:

Այդ սնուցումը կը տեւէր մինչև այն ժամանակ՝ ուր մանուկն այլ ևս պէտք չունէր գայեակի խնամոց: Յետ որոյ կը յանձնուէր դաստիարակի մը, որոյ պաշտօնն էր հրահանգել զայն զինուորական արուեստի և քաջութեան մէջ, ինչ որ կրնար գայեակն ալ կատարել. եթէ ի վիճակի էր: Խորենացին կ'աւանդէ Արտաշէսի համար՝ թէ իր Տիգրան որդին կը յանձնէ Վարսամ անուն պատանու մը, շատ նշանաւոր նկատաճութեան մէջ, որպէս զի մարդէ զայն նոյն զէնքի գործածութեան մէջ: Եւ Արշակայ Գնէլ եղբորորդւոյն համար կ'ըսէ՝ թէ այնչափ սիրելի եղած էր բոլոր հայ իշխանաց, որ անոնք իրենց զաւակներն անոր կը յանձնէին վարժելու զինաշարժութեան մէջ:

Փարպեցին առանձնապէս կը գովէ Մամիկոնեանց տոհմը, կոչելով զանոնք նկատաճութեան մէջ «գեղեցկաձիգք և դիպեցուցողք»: որսորդութեան մէջ «թեթեւաշարժք և նախապանք»: վարժ՝ ձախ ձեռքն աջին պէս գործածելու, «չերկոցունց ձեռաց աջողակք»: և առ հասարակ «յամենայն կողմանս ուղղակիք և շնորհալիցք»:

Ինձ և ձեզ համար ուշագրաւ դէմք մըն է նոյն տոհմէն Վաչէի որդին՝ Արտաւազդ պատանին, Գ. դարուն. «պատանեակ մի կայտառ անմուրուս, երեսօք գեղիցիկ», կ'ըսէ Փաւստոս, որ գլուխը գերծած էր ժամանակի մանկական սովորութեամբ, և գազաթէն երկար գէս մը կախած: Մանուէլ սպարապետն որ մը իր բանակը կը տանէր Մերուժան մասնչին դէմ: Քաջ պատանին կ'ուզէր ու կը սնդէր ինքն ալ կռուի երթալ: Սպարապետը սրտովու համար անոր յանդգնութիւնը, բռնեց և անոր լերկ գլխին վրայ խաղացուց իր մարակը: Յաւէն զիջաւ Արտաւազդ հրաժարիլ. յետոյ աղեղը զարկած ուսին, պատկանդարանը կախած ուսընդանութ, և սուրը մէջքին, բանակին հաւելն գաղանապէս զնայ մտաւ ձակաոր, և Մերուժանի զնդէն շատ մարդ կուտրից: Մասնչին դըրօշակիրը նշմարելով այդ լերկադէմ անառակին յանդգնութիւնը, պոստայօս յարձակեցաւ անոր վրայ: Մամիկոնեան կորիւնը կանխեց քաշեց աղեղը, իր նետը շեշտակի թափ անցաւ անոր մարմնի մէջէն՝ որ դետին տապալեցաւ, վազեց առաւ անոր նիզակը, և փախըստէից՝ հետեւէն ընկած, նոր զոհեր տուաւ իր սուրին, և պատերազմական աւարով ու ցընծութեամբ տուն դարձաւ:

Այդ յաջողութիւնը պարզ խիղիսութեան մը արդիւնքը չէր, այլ իր պատանեկութեան բուսցած կրթութեանը: Իսկ այս կրթութեան կարեւոր ու գլխաւոր ասպարէզն էր որսորդութիւնը, թէ Պարտից, ինչպէս կ'աւանդէ Քսենոփոն, և թէ Հայոց մէջ: Մեր ազատանւոյն զաւակները՝ զեռ «մանր մանկունք» և զէնք բռնելու անկարող, իրենց «գաստիարակաց ու ծառայից» առաջնորդութեամբ կը տարուէին թուշուներ որսալու բազէներով, կը պատմէ Վազար: Անոնց հրահանգին սկզբնաւորութիւնն էր այս:

Յետոյ մանկութենէն անցած պատանութեան, չափահաս իշխանաց բազմութեան հետ խառնուած, արդէն կ'երթան երէկոյ որսորդութեան, հետիտան կը վազեն ցիւսերու և այժմ-

եամներու, և ձիով եղջերուաց ետեւէն, ու նե-
տերով կը սպաննեն զանոնք, իսկ սրով կը ճա-
կատին վարազներու զէմ:

Անոնց ամենօրեայ և ամենէն ցանկալի դրօ-
տանքն է այս, որուն համար շատ մեծ կազմա-
կերպութիւն ունէին: Ազատ վայրերէ զատ կա-
շին յատուկ որոյ տեղեր կամ փառական շե-
մակներ, պատրաստուած լերանց ու դաշտերու
վրայ, և անոնց մէջ ձգուած՝ երգագներ, որ
էին հիւսկէն ցանցեր, զահողներ կամ բա-
կաղներ՝ լսուած ծածուկ կերպով: Խուճա-
պականի կամ երէնները տազնապեցնող գործի-
ներ, որոնց մէջ հուրն ալ, և բարակներ՝ որ
կարշառէին անամոնց ետե-
ւէն: Ս'րքան շարժում ո'ր-
քան ցնծութիւն, և քա-
ջութեան ու ճարպիկութեան
ցոյցեր այդ տեղ մեր ազնու-
ազգի պատանեաց կողմանէ,
և ո'րչափ կատորած անաս-
նոց:

Մարմնոյ կրթմանաց մասն
էին նաև անոնց հանապա-
զօրեայ խաղերը: Փարպեցին
կը յիշեցնէ Վահանայ՝ թէ
ի'նչպէս անոր և եղբարց
պատանեկութեան ժամանակ
խաղակից եղեր էր անոնց,
«խաղի մէջ ձեր մեկոցները
կրկով ձեր ետեւէն»: Կ'ի-
մացուի՝ որ այդ խաղերը
հասարակաց մրցանքներ
էին զորս Համագասպ Մա-
միկոնեան՝ է դարուն՝ կը
չարունակէր հաստատուն
պահել, և զոր Յովհաննէս
պատմագիրը կը կոչէ «մրցանաց կրթութիւն»:

Առհասարակ խաղերը կը բաժնուէին երկու
դասակարգի, թեթև ու ծանր: Առաջինները կը
կոչուէին խալարիկի, և իբր գրօտանք կը ծա-
ռայէին պատանեկութեան. ասոնցմէ էին լիցի
կամ կոն, որ է վէզ կոչուած սկիբը, յոյզ, որ
է քուէ, սապալի կամ սապեղուլունի, հակաա-
բան, զունդ, անիւ, կողովոց, հասեաւալի: Երկ-
րորդները կը կոչուէին հանդիսական ուսմունի,
որոց կը նուիրուէր պատանութեան առջգ հա-
սակը, և որոնցմէ ծանօթ են ալեղնաւորութիւն՝
զոր տեսանք փոքր ի շատէ, ձիալարութիւն,
մակամակիս խալ, բլբաւաւս և բուսամաւս:
Երկու դասակարգի խաղերն ալ իրենց թուով

ու նկարագրութեամբ կը կարօտին առանձին
ուսումնասիրութեան մը, որոյ համար զանց
կ'ընեմ զրոպիլ անոնցմով ներկայ յօդուածիս
մէջ, և կը վերապահեմ յաջորդի մը:

Ա. Ա. Ա. Զ. Ա. Բ. Կ. Մ. Ը.

Մինչդեռ կը կնքեմ յօդուածս, անդիմադ-
րելի բաղձանք մը կը մղէ զիս առաջարկու-
թիւն մը ուղղել հայ զէտերուդ: Տեսաք ձեր
հատակակցին Արտաւազգայ ճարտարութիւնը
նետաձգութեան մէջ, յորում իրարմէ կը դե-
րագանցէին հայրենավառ Մամիկոնեանք: Բայց
այդ պարծանքը սեպհական եղեր է ոչ միայն
յիշեալ սոհմին, այլ ամբողջ հայութեան և ա-
մէն դարերու մէջ: Շատ են

այս մասին և աւելորդ թը-
ւել ձեզ, մեր նախնեաց վը-
կայութիւնքը և օրինակնե-
րը: Ես ի հաստատութիւն
անոնց՝ բաւական կը հա-
մարիմ Հռովմայեցի մեծա-
նուն քերթողին՝ Որազխոսի
խօսքը, որ կ'ըսէր Հայոց
մասին, թէ «վախշելու ժա-
մանակ իսկ անաւոր են ի-
րենց ազիզներով»:

Իմ բաղձանքս է՝ հայ
զէտերուդ կարգերուն մէջ
կազմուած տեսնել ալեղ-
նաւորաց զունդ մը, որ իր
վրայ կրէ կորովի Արտաւազ-
գայ տարազն իբր համա-
զգեստ, զոր ես այստեղ կը
ցուցնեմ ձեզ, և ուսին՝ ա-
նոր ազեղն ու սրտականգա-
րանը: Ս'րքան գեղեցիկ,
ս'րքան նկարչական ու ներ-

դաշնակ ուրիշ հին մարզանաց հետ զորս նո-
րոգած էք ու կը գործադրէք:

Եւ ոչ թէ լոկ արտաքին ձեւ մը պիտի կազ-
մէ այդ, այլ նաև հրապուրիչ գրօտանք մը
նշանաձգութեան խաղերու: Այսպիսի պատմա-
կան աւանդութիւններ իրենց հմայքը կ'ունե-
նենան միշտ այն ցեղերուն համար, որոնք հին
արիւն մը կը կրեն և հին պարծանքներ կը
համբեն պատմութեան մէջ: Եւ զուք, իմ զէ-
տեր, ձեր այլալեղու ընկերաց շարքերուն մէջ
իրաւունք պիտի ունենաք հպարտանալու իր-
բեւ հիմնադիր այդպիսի նորութեան մը:

Համողուած եմ թէ պիտի գնահատէք ա-
ռաջարկութիւնս, և գործով ալ ցոյց տաք թէ
ճշմարիտ ժառանգորդներն էք ոչ միայն արեան,
այլ և գեղեցիկ աւանդից այն հարց՝ որոց ա-
նունը ձեր վրայ կը կրէք:

Վեբզ

ԲԱՆՈՒԿՈՒՄԻ ԱՐԿԱՏՆԵՐԷՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ՎԻՊԱԿ ՄԵ

Պատմում են հին մտերիմ բնկերը Պրիսիս կողմե, «խումբի՞ն շուր»:

Գողցում ֆասիանը .—

Կրնամ ըսել ձեզի թէ շատ լաւ բան մըն է խումբին սիրականը ըլլալ . այդքան սողոց մէջ , սակայն իմ ամենէն մտերիմ բարեկամս է Տեհիս Օլտրասը : Տեհիսը և ես շատ մը հետաքրքրական արկածներ ունինք : Այս շարքի կ'ուզեմ պատմել ձեզի ուրիշ արկած մը որ պատահեցաւ . Տարլի Տաունսի մէջ :

Մեր բանակումին վայրը շատ գեղեցիկ էր : Բանակավայրին մէկ կողմը անտառ մը կար , իսկ միւս կողմը կը նայէր դէպի գեղեցիկ լիճ մը , որուն մէջ կրնայինք լողալ : Լիճին մէջտեղը կար պզտիկ կղզի մը , սակայն մեր բանակավայրի տէրը արգիլած էր մեզ այդ կղզիին մուտքը , անձանթ պատճառով մը : Բնականարար խմբապետը խոստացած էր տիրոջը որ իր բոլոր բաղձանքները պիտի յարգուին պէտք եղածին պէս՝ սկստաններուն կողմէ :

Շարքի մը անցաւ , Պր . Ֆարմըր՝ կալուածատէրը , եկաւ մեր բանակումը աստու մը , լուրջ դէմքով մը , ես հասկցայ թէ բաւական մը բարկացած էր : Խմբապետը և ինք քանի մը վայրկեան խօսեցան , յետոյ խմբապետը կանչեց Տեհիսը և հրամայեց խումբը հաւաքել : Երբ բոլոր տղաքը խմբուցան խմբապետը ըսաւ անոնց .

«Տղա՛ք , շատ կը ցաւիմ ըսելու ձեզի թէ , Պր . Ֆարմըր իրաւունք ունէր վստահութիւն չ'ունենալ մեր վրայ , որովհետեւ մեր սկստաններէն մէկը անհնազանդ գտնուած է հրամաններուն , և դացած է այդ կղզին : Եթէ կայ այդպէսի տղայ մը ձեր մէջը , թող առաջ գայ» :

Ոչ մէկ շարքում շարքերուն մէջ , իր բաքանչիւր սկստու հաստատ մնացած էր իր տեղը , թէպէտեւ մի քանի հետաքրքիր նայուածքներ կը տեսնուէին շարքերուն մէջէն :

Կարծեմ սխալմունք մը եղած է , Պր . Ֆարմըր , ըսաւ խմբապետը , չ'եմ կարծեր որ իմ

տղաքներէս մէկը գտնուած ըլլայ այդ կղզիի մէջ . թերեւս դուքսէն մէկը ըլլայ :

Պր . Ֆարմըր գլուխը ծռելով ըսաւ . «Կրնայ ըլլալ , բայց շատ կասկածելի է , մինչեւ որ սպացոյց մը չ'ունենամ որ ձեր տղաքները չ'են գացած այդ կղզին , չեմ հաւատար , և շատ կը ցաւիմ որ այս ձեր վերջին բանակումը պիտի ըլլայ հոս» : Եւ մեկնեցաւ խոժոռ դէմքով մը :

Գիտէի թէ խմբապետը վստահութիւն ունէր իր սողոց վրայ , և թէ ամէնքն ալ հաւատարիմ էին սկստուական դաւանանքին :

Վաւ ուրեմն , տղաքներ , ըսաւ խմբապետ մինք պէտք ենք սպացոյցանել թէ անմեղ ենք , ես ինքս կը զգամ թէ ձեզմէ ոչ մէկը դրժած իր խոտուումը , բայց բացայայտ է թէ մէկը անպատճառ այդ կղզին ելած է , և մենք պէտք ենք գտնել այդ մարդը : Հիմա կրնամ ձեզի ըսել թէ ինչու Պր . Ֆարմըր կ'ուզէր՝ որ այդ կղզին սեփական մնար , որովհետեւ հոն կը սնուցանէր փասիաններ :

Երբ այսօր կղզին գնաց , տեսաւ որ լաւագոյն փասիաններէն մէկը կը պակտէր , և կրնամ ըսել ձեզի որ ասիկա լուրջ բան մըն է : Չեզմէ ամեն մէկուն աչքը թող բաց ըլլայ , տեղեկացուցէք ինծի անմիջապէս , եթէ ու է կասկածելի բան մը տեսնէք : Խումբը թող ցրուի» :

Տեհիսի խմբակը այդ օրուան խոհարարի պաշտօնը ստանձնած ըլլալուն համար , խոհանոց գնաց որպէսզի տեսնէ թէ կրակը կը վառի : Իսկ ես ալ պարտաւ ըլլալով Տեհիսին վրանը գացի , որպեսզի գնանամ ճաշելի առաջ :

Հազիւ թէ վրանէն ներս մտայ զօրաւոր հոտ մը եկաւ քիթիս , վայրկեան մը շուտրած մնացի , բայց որոշեցի գտնել այդ հոտին պատճառը : Ուստի սկսայ քիթովս գետինը հոտուրտալ , հոտը զիս առաջնորդեց մինչեւ այն վայրը ուր Տեհիսին պայուսակը կոյտ մը ծածկոցներու

վրայ նետուած կը կենար: Սկսայ նորէն հաս-
ւըտալ պայուսակին շուրջը, ուր աւելի զօրա-
ւոր կը զգացուէր հոտը:

Ապահով ըլլալով թէ պայուսակին մէջ ան-
պատճառ բան մը կար սկսայ ճանկրտել պա-
յուսակին կապերը:

Սակայն անդրադարձայ որ մինակ վրանին
մէջ ես չէի, յանկարծ շուրջս նայեցայ և տե-
սայ խմբապետը:—

«Բարեւ Պրիւս» ըսաւ, ի՞նչ կ'ընես հոն՝
հոտուըտալով Տենիսին պայուսակը, կարծեմ
թէ ձեզի համար համեզ պատառ մը պահած է:
Իբր պատասխան միայն ուստ չարժեցի:

Ներէն մէկը հոտած պանիր դրած էր պայու-
սակիս մէջ:

Աւելի լաւ է անգամ մը նայինք մէջը, ըսաւ
խմբապետը:

Տենիս ժպտելով քակեց պայուսակին կա-
պերը, և ներս խոթեց ձեռքը: Մինչ
ես ուշադրութեամբ կը դիտէի տեսայ որ երեսը
փոխուեցաւ, ժպտը կորսուեցաւ, ապուշ
կորած ձեռքը քաշելով մեռած փասխանի մը
մտրմինը դուրս հանեց:

Ատիկայ Պր. Ծայմբրի փասխաններէն մէկն
է, ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ քու պայուսակիդ մէջէն
կ'ելլայ Տենիս, ըսաւ խմբապետը:

Տենիս շխտակ խմբապետին նայեցաւ:

Պոդին սաբ բռնուեցաւ Բակուած տախտակին մէջ,
և ինկաւ զլուխը վար ջուրին մէջ:

Այդ պահուն Տենիսը վրանին քովէն ան-
ցաւ, և խմբապետը տեսնելով զինքը կանչեց
քովը:

Պրիւսը շատ հետազոտութեամբ է քու պա-
յուսակիդ, ըսաւ խմբապետը, իր հետաքրք-
րութիւնը արթնցող, ի՞նչ բան ունիս մէջը:

Տենիսը գլուխը շարժելով ըսաւ, «Վստահ
եմ թէ մէջը բան մը չի կայ, ու եւ ուտելիք
չունիմ մէջը»:

— Ի՞նչ թէ որ... խօսքը կտրելով ըսաւ
խմբապետը:

Թէ որ տղաքներէն մէկը խաղ մը խաղացած
չըլլայ, ինչպէս անցեալ բանակումին տղաք-

— Ու եւ է բան չեմ կրնար ըսել պարսն,
ըսաւ կակապելով, բնական է թէ չէի դիտէր
ատոր հոն դուռած ըլլալը:

— Ուրեմն անպատճառ մէկը դրած է աաի-
կայ պայուսակիդ մէջ, ահա մեր առաջին զբա-
նելիք բանը: Կարելի է մեր սկառուաններէն
մէկը դրած ըլլայ. իսկ եթէ այդպէս է, ո՞ւրկէ
գտաւ փասխանը:

— Հին թշնամի մը:

Ճաշէն վերջ խմբապետը քննեց խումբը և
պատմեց անոնց փասխանին դանուիլը, նորէն
հարցնելով ուղից հասկնալ թէ՛ կա՞ր արդեօք

սկսուած մը որ լուր ունենար այդ օրուան դէպքէն :

Առջի անգամուան պէս ամբողջ խումբը հաստատ մնաց իր տեղը : Տարակոյս կար թէ այն անձը որ թուշուշը դրած էր Տենիսին պայուսակին մէջ , անգամներէն մէկը չէր :

Երեկոյ եղաւ և տակաւին դադանիքին լուծու ս և է հետք չէինք գտած :

Երբ բանակում երթամ միշտ սովորութիւն ունիմ դուրսը քնանալ , վրանները լաւ են հանգիստ մրափելու մը համար երբ արեւը տաք է , բայց գիշերը չեմ կրնար վրանի մէջ պառկիլ :

Գիշեր ատեն կը սիրեմ նստած մտիկ ընել գիշերային թուշուշներուն ձայները և երբեմն կը լսեմ երկջոտ ձագարին ձուռալը , և յետոյ , վստահ եմ որ սկսուածները չպիտի մտահոգուին պահակի խնդրով , եթէ գիտնան որ պահակը ես եմ :

Գեղեցիկ և աստղով լեցուն գիշեր մըն էր , լուսինը կը փայլէր , սովորական տեղս պառկեցայ , Տենիսին վրանին քով , մտածելով այդ օրուան դէպքերուն վրայ , Պր . Ֆարմըրի այցելութիւնը , փաստանին Տենիսին պայուսակին մէջէն ելլելը , և սկսուածներուն հերքումը , յետոյ կը մտածէի որ եթէ գողը չի բռնուի , մեր խումբը ուրիշ անգամ պիտի չկարենար հոս բանակում ընել : Անգամ մը շուրջս նոյնեցայ , այստեղը իրապէս բանակումի գեղեցիկ վայր մըն էր . գետինը չոր էր , խմելու ջուրի մաքուր աղբիւր մը կար , յետոյ կար լիճը լողալու համար , իսկ քիչ հեռուն գեղեցիկ անտառ մը , որ սկսուածական խաղերու կը յարմարէր : Որքան ամօթ պիտի ըլլար եթէ կորսնցնէինք այսպիտի վայր մը :

Յանկարծ արթնցայ երազէս , սպառնացող վտանգի մը նախզգացումով , վայրկենապէս հասկցայ թէ օտարական մը կար բանակումին մօտ : Նախ ուղեցի խումբը արթնցնել , բայց մտածեցի յառաջ երթալ և խուզարկել , խորհելով թէ՛ արթնցող սկսուածներուն աղմուկը կրնար օտարականին փախուստ պատճառել :

Գիտէք անշուշտ թէ ինչպէս շուն մը անձայն կրնայ քալիլ , ես ալ առանց ձայն հանելու ուղղուեցայ դէպի լիճին եզերքը . մէկ երկու անգամ գետին պառկեցայ ամբողջ մարմնովս , որպէս զի երեւնալէ զգուշանամ , լուսին լոյսին տակ , վերջապէս կրնայի տեսնել գիշերային հիւրը :

Ան՝ կը կրէր ուսին վրայ տոպրակ մը որ մէկ ձեռքով կը վերցնէր , իսկ միւս ձեռքին մէջ ունէր հաստ գաւազան մը :

Արդեօք այս մա՞րդն էր փասխանը գողցողը : Յայտնի էր թէ ինքը զիս չէր տեսած , ուշադրութեամբ կը դիտէի զինքը և կ'ուզէի վրան յարձակիլ : Սակայն յանկարծ որոշեցի ինչ ընելիքս . պիտի ձգէի որ կամուրջէն անցընելով կղզին երթար , մինչ ես պիտի երթայի Տենիսին և խմրապետին վրանը արթնցնելու համար գիրենք որպէսզի ձերբակալեն այդ անպիտանը :

Առանց բան մը կասկածելու մարդը անցաւ կամուրջէն և կորսուեցաւ կղզին շըրջապատող ծառերուն մէջ : Վայրկեան մը յետոյ սկսայ վազել , կարծես կը թուշի թուշունի մը պէս , դէպի վրանները :

Գիտէի Տենիսին վրանին մէջ ուր պառկելը : Գիշերանոցը քաշեցի և երկու վայրկեան չէր անցած , երբ արթնցաւ , լաւ հասկցաւ թէ բան մը պատահած էր , և զարմանալի արագութեամբ հագաւ զգետը , քանի մը վայրկեանի մէջ ընկերս պատրաստ ըլլալով միասին գացինք խմրապետին վրանը :

Շատ երկայն չի անեց զինքը արթնցնելը , մինչև դրան քով կեցած էի լսեցի անոնց փոփսուքը :

Կ'երեւի թէ բան պատահել է խմրապետ , ըսաւ Տենիսը , Պրիւս քանի մը վայրկեան առաջ վրանս եկաւ և զիս արթնցուց , կարծեմ թէ լաւ կ'ընենք եթէ խուզարկենք :

Իսկոյն խմրապետը վերմակը մէկ կողմ նետեց ոտքի ելաւ և սկսաւ հագուիլ :

Երեք վայրկեակ վերջը ամէնքս ալ վրանէն դուրս ելանք , ես սկսայ առաջնորդել գիրենք վար՝ դէպի լիճը :

Խմրապետը և Տենիսը անձայն կը հետեւէին ինձի , երբ ջուրին եզրիքը հասանք , բարեբախտարար լուսինը ամպի մը ետեւը կորսուեցաւ և չ'էինք տեսնուեր :

Քանի մը քայլ փայտէ կամուրջին վրայ քայլելէ վերջ , Տենիսը իսկոյն հասկցաւ ձեւերէս :

— Կարծեմ մէկը կղզին գացած է , ըսաւ : Սակայն չեմ կարծեր որ մեր տղաքներէն մէկը ըլլայ :

— Տե՛սէք լոյս մը . . . նորէն . . . փոփսած Տենիսը :

— Այո , իրաւունք ունիս Տենիս , անպատճառ մէկը այս փաստաններուն ետեւէն ինկած է , կարելի է սիւլֆիւր կը գործածէ փաստանները

ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱՆՔ

ՅԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐՁՐ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ամէն դար իրեն յատուկ նկարագիրը ունեցած է, զոր օրինակ նախկին դարը եղած է մտնանդութեան դար, միջին դարը՝ դիւցազնութեան դար և այլն, և այն ազգերը միայն կրցած են իրենց գոյութիւնը պահել, որոնք յաջողած են նոյն դարերու համապատասխան նկարագիրը ընդգրկել: Ներկայ դարը գիտութեան դարն է, որուն ճամբուն մէջ յառաջացողներն են որ պիտի կրնան ապրիլ և վաճանանց որոնք կ'անտեսեն այս ճշմարտութիւնը: Տրուած ըլլալով որ Ֆիզիքական սյժը խիստ ներդաշնակօրէն կապուած է մտային և բարոյական սյժերուն հետ, կ'արժէ մատնանշել ֆիզիքական կրթութեան ամենարարձր նշանակութիւնը:

Գաստիարակութիւնը և մտային մշակումը մարդկային շննքերու արդիւնքն են որոնք իրենց ուրոյն սահմանն ունին, կրնան մարդու վարքին մէջ աւերելոյթ փոփոխութիւն մը յառաջ բերել, բայց կամքը կրթելու, հողին սղնուացնելու և կեանքին աղբերակները մաքրելու անկարող են:

Երիտասարդը կամ պատանին իր ինկածութիւններէն բարձրացնելու համար պէտք է որ զօրութիւն մը ներգործէ ի ներքուստ, անապաղ զօրութիւնը կ'ատացուի մարմնակրթութեամբ: Մարմնակրթութիւնը իր բարեբար ազդեցութիւնը ի գործ կը դնէ ազգի մը նորահաս սերունդին վրայ, որուն յարած են միշտ բոլոր աչքերը և որոնք պիտի կազմեն նոյն ազգին ապագան:

Հայերը, Արեւելքի մէջ իր ուսերուն վրայ բունապետական շղթաներու ծանրութիւնը ամենէն շատ զգացողը ըլլալով հանդերձ, Արեւելքի մէջ քաղաքակրթութեան ջահակիրը ըլլալու իր յաւակնութենէն չէ հրաժարած երբէք: Առողջ ուղեղով մարդը կը մտնայ ճատորդութիւններն ու բազդին հազար ու մէկ տեսակ դառն հարուածները, իր կունակը կը դարձնէ անցեալին և պայծառ ու գուարթ կը գիտէ ապագան այս խակ համոզումով: Հայր իր մտաւոր գործարարին հետ մէկտեղ, տոճային մարմնակրթական խռնակով ևս խանդավառուած է: Ասոր ամենափայլուն ապացոյցը կարելի է նկատել այն մարմնակրթական շարժումը, որ ի յայտ եկաւ Հայոց մէջ, Թուրքիոյ

բունապետական սէփիմին տապալումէն անմիջապէս վերջ՝ Պոլիս ու հայաշատ կեդրոններումէջ: Հայոց կողմէ սարքուած Ողիմպիական խաղերը հիացումով կը դիտուին ամէնքէն՝ ուր մարմնի փառաբանութիւնը կ'ըլլայ:

Նկատի ունենալով ժառանգականութեան գլխաւոր օրէնքները, ֆիզիքական կանոնաւոր գաստիարակութիւնը լաւագոյն միջոյն է ազգին զօրաւոր երիտասարդութիւն մը պատրաստելու և այդ ազգին ապագան ապահովելու համար, վաճաղի սեռային կեանքը ընտեսական գարգացման տեսակէտով մեծապէս կը նպաստաւորուի ֆիզիքական կրթութեամբ:

Ազգի մը կենսունակութիւնը ու ապագայի յոյսը իր երիտասարդութիւնն է, անոր մտաւորական, բարոյական ու ֆիզիքական ոյժերուն միացեալ զարգացման պարտադրած վիճակը մեծապէս կ'ազդէ ազգին նկարագիրը բընորոշող յատկութեանց վրայ, և թէ՛ այդպիսի նկարագրով դարձնուած երիտասարդութիւն մը մեծ երաշխիք մըն է ազգային գոյութեան պահպանման համար:

Շատեր կը բազման ուժեղ ըլլալ, և այս շատ բնական բազմաբ մ'է, մանաւանդ նորահաս սերունդներուն համար վասնզի ոյժն ու կենսունակութիւնը խիստ կարեւոր են կեանքի պայքարին մէջ:

Ոյժի չգոյտ թիւնը կամ տկարութիւնը երբեմն կ'ոչնչացնէ ամբողջովին իմացականութիւնն ու կամքը: Ուրեմն, մարմնակրթանքը իր առողջապահական պէտք, պարտինք աննկուն յամառութեամբ մը մեր վարժարաններէն ներս որդեգրել:

Լաւ ըմբռնուած գաստիարակութիւն մը պէտք չէ ոչ մարմինը և ոչ ա՛լ միտքը անխնամ ձգէ, որովհետեւ այս երկու տարրերը մարդուն մէջ անբաժանելի կերպով միացած են: Պէտք չէ մարմինը մտքին ու միտքը մարմինին զոհել այլ՝ անհրաժեշտ է այս երկուքին միջեւ կարելի եղած ներդաշնակութիւնը պահել:

Ջանանք ուրեմն կարելին ընել որ մեր վարժարաններու սեմէն ներս թափանցէ մարմնակրթութիւն, կամ ֆիզիքական գաստիարակութիւնը, որը ընկերացած գործնական առողջաբանութեան հրահանգներուն, մեծապէս պիտի ստարէ ցեղին ազնուացման:

Նիւ-Եօրք ՍԻՍՕՆ ԵՍԱՌՈՆԵԱՆ

Գիտական նօթք

ԴՆԴԵՐԱՅԻՆ ՅՈԳՆՈՒԹԻՒՆ

Յոգնութիւնը զընդերային դրութեան (système musculaire) յատուկ լինակ մըն է:

Յոգնութեան մասին դադարար մը կազմելու համար, պէտք է զնդերներուն կազմը գիտնալ:

Դնդերները երկու տեսակ են, կարմիր և սղորկի: Ասոնք կազմուած են նեարզներէ (fibres) որոնք

կարմիրներուն մէջ 4 սնմմ. խի սղորկներուն մէջ հազիւ 0.2 միլ.մեթր երկայն են:

Կարմիր զնդերներու (muscles rouges) նեարզները՝ բողկացած են երկնցած միակ բջջէ մը, որ բազմաթիւ կորկներ ունի (noyaux) և որուն աւրաչահիւթը (protoplasme) գծաւորուած է զուգահեռական և հորիզոնական գիծերով: Այս նեարզները կամքին ազդեցութեան տակ պրկուելու յատկութիւնը ունին. բայց բացառութիւն մը կայ, որն է սիրտը, որ կարմիր զնդերներէ կազմուած է բայց որ կամքին ազդեցութեան տակ չէ:

Սղորկ զնդերներու (muscles lisses) նեարզները՝ բազկացած են, միակ երկնցած բջջէ մը, որ սակայն մէկ կորիկ ունի: Ասոնց արաւաչահիւթը միւսին պէս գծաւորուած չէ և անձեռութեան լինի է: Ասոնք կամքին ազդեցութենէն ազատ են. ստամբար աղիքները, և ըն. այս միաններէն կազմուած են, որոնք առանց մեր գիտակցութեանը կը գործեն: Շատ զանազան կերպով կը պրկուին, փոխանակ կարմիրներուն պէս, ուժով և յանկարծական ըլլալու:

Դնդերներու գլխաւոր յատկութիւնները երեք հատ են. առանձգականութիւն (élasticité), կծկակաւնութիւն (contractilité) և ելեքտրաշարժական կարողութիւն (pouvoir électro-moteur):

Ասոնք գիտնալով, տեսնենք թէ ինչ պարագաներու տակ յոգնութիւն յառաջ կուգայ:

Դնդերը՝ մարմնոյն բոլոր միւս մասերուն պէս, իրեն պէտք եղած սնունդը արիւնէն կը ստանայ և միւսներուն պէս անպէտ մարմինները արիւնին կուտայ:

Դնդերներուն մէջ յարատեւօրէն, անպէտ մարմիններ կը կազմուին, որոնց ամենէն գլխաւորները acide lactiqueը և phosphate acide du sodiumն է. հասարակ պայմաններու մէջ այս թթուները, ալքալէն արեան կողմէ կը շեղօքացուին և կը փոխադրուին: Անոնց քանակութիւնը համեմատական է, զընդերային աշխատութեան հետ: Որքան որ շատ ըլլայ զնդերային աշխատութիւնը, թթուներու քանակութիւնն ալ այնքան շատ կ'ըլլայ: Եւ երբ զնդերին մէջ մեծ քանակութեամբ կը գտնուին, այն ատեն արիւնը չի կրնար կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ դառնալ փոխադրել, այսպէսով կ'ազդեն զնդերային նեարզներուն վրայ, անոնց արաւաչահիւթը

թանձրացնելով (coaguler), որոնք իրենց յատկանշական յատկութիւնները կ'ուզ կծկականութիւնը և առանգականութիւնը մասամբ կը կորսնցնեն:

Սակայն մենք կրնանք արուեստական միջոցներով յոգնութիւնը մասամբ կամ ամբողջութեամբ անհետացնել:

Այս միջոցներէն ամենէն գործածականը massagén է, որ արեան շրջանը կը փութացնէ, հեռացնելով myosineը թանձրացնող նիւթերը:

Գիտական աշխարհին մէջ, փորձառութեամբ նոյն արդիւնքը կը ստանան, երբ յոգնած զնդերին արուեստական շիճուկ (*) sérum artificiel) ներմուծին:

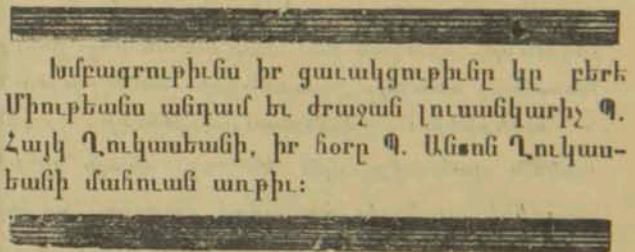
Այս կ'ըրպով է որ կը բացատրուի, դիակներու, քարացած մարմիններուն պարագան:

Մահուրնէ յետոյ զնդերները շուտով իրենց առանգականութիւնը և կծկականութիւնը կը կորսնցնեն և կը կարծրանան:

Ասիկա acide lactiqueի ազդեցութեամբ, myosineի թանձրացումով կը բացատրուի: Արեան շրջանին դադարումէն յետոյ, այս թթուն միանին մէջ կը մնայ և դանձր կը թանձրացնէ առանց հաշուելու թէ, անոր արտադրութիւնը զեռ եւս կը շարունակուի, որովհետեւ բջիջը զեռ քանի մը ժամ եւս իր կենսականութիւնը (vitalité) կը պահէ, հակառակ որ սիրտը գործելէ դադարած է:

ՕՏԻՆ Ա. ՔԻՒՉԻԻՔԵԱՆ

(*) Այս շիճուկը բազկացած է 7 առ 100 համեմատութեամբ աղի ջուրէ:

Խմբագրութիւնս իր ցաւակցութիւնը կը բերէ Միութեան անդամ եւ ժառանգ լուսանկարիչ Պ. Հայկ Ղուկասեանի, իր հօր Պ. Անտոն Ղուկասեանի մահուան առթիւ:

USUՑԱՆՔ

Հանդէս ամսօրեայ բանասիրական հանդէսի 1921 Մարտին մինչեւ 922 Մարտ թիւերը, մարտ տպագրութիւն: Բաժնեգին 30 ֆրանք տարեկան: Հասցէն «Handes Amsorya» Vienne (Autriche), VII 2 Mechitharistengasse 4.

Բազմալեզ բանասիրական-գիտական հանդէսի Ապրիլ թիւը, զեղատիպ: Բաժնեգին 25 ֆրք.: Հասցէ. «Pazmave» St. Lazar, Venise (Italie)

Գարման Բժշկ. Դեղագծ եւ Ատամնարուժական Միութեանց օրկան բժշկ. առողջապահական հանդէսը Տոխ եւ շահեկան բովանդակութեամբ.— Կը գտնուի ցրուիչներուն քով հատը 12 1/2 դր. հասցէ 103—113 Grand Rue de Pétra.

Հայ բուժակ. Բժշկա. առողջապահական ամսաթերթ Տոխ բովանդակութեամբ: Գին 10 դր. հատը: Հասցէ, Գուժ Գարու Մօլլաթաշ թիւ 17

«ՊԱՏՐԱՍ» Կիտամետայ օրկան Հ. Մ. Ը. Մ. ի Յոնիականի Շրջանին. Բաժնեգին 100 դր. հատը 5 դր.: Հասցէ. «Badrasd» Greek P. O. 54 Smyrne

ԻՆՉՊԷՍ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵԼՈՒ Է ԱՅԼԷԹԻՔ ՓՈՐՁԵՐՈՒ ԵՒ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ

Գաշտային խաղերու եղանակին սեմին վրայ, մեր նոր և հին Արլերներուն ջանքերը արդիւնաւորելու և անոնց գիտական ուղղութիւն մը տալու համար համառօտ կերպով հոս գրի առնել կ'ուզեմ կարգ մը խիստ կենսական հրահանգներ և թելադրութիւններու:

ՖԻԶԻԲԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ

Ոյժը, ինչպէս աշխարհիկ իրադարձութիւններու մէջ ալ յաճախ ամլութեան կը դատապարտուի եթէ զայն զարգացնելու, դասաւորելու ջանքեր չըլլան: Կոփամարտիկ մը մէկ քանի գիտական մարզանքներէ և պատրաստութիւններէ վերջ իրմէ շատ աւելի զօրութիւն մը կրնայ յաղթել: Առէք գունդ նետելը, փորձ նետող մը, իրմէ զօրաւոր սակայն անփորձ անձէ մը շատ աւելի կը նետէ:

Հետեւաբար յաջողելու համար պէտք է մարդուի, մանաւանդ գիտական հիմերու վրայ, նոյն ատեն մարմինը պահելով լաւագոյն զբոսութեան մը մէջ:

Առօրեայ առաւօտեան պաղ կամ գաղջ լոգանքը, օրական 8-9 ժամ կանոնաւոր քունը, խնամեալ սնունդը, ստամոքսի առողջութիւնը և ազիքներու կանոնաւորութիւնը, կենսական պահանջք մըն են ոչ միայն որ և է մարդիկի այլ նաեւ հասարակ մարդոց համար:

Ասկէ զատ մարմնամարդիկ մը գարնանային օդերու սպասելու տեղ, ձմեռն իսկ իր տան մէջ շնջառութեան, տեղւոյն վրայ վազելու և չուան ցատկելու, շուետականի կարգ մը մարզանքներ պէտք է կատարէ: Աշխարհիս մէջ Արլերները այսպէս կը պատրաստուին:

Մրցումէ կամ զօրաւոր ճիգ մը պահանջող որ և է փորձէ՛ օր մը առաջ մարմինը օճառով և գաղջ ջուրով պէտք է լուսլու և յետոյ ալֆօլով լաւ մատած մը ընելու է: Այդ ճիգէն անմիջապէս առաջ և վերջը նմանապէս մատածը կարեւոր է: Մատածի միջոցին ջիգերը պէտք չէ պրկել:

ՍՆՈՒՆԴ

Ամերիկացի մարզանքի աշխարհածանօթ ուսուցիչ Մըռֆի, որ Ամերիկացի նշանաւոր

արլերներէն չաաերուն մարդիչը ու 1908 և 1912ի Միջազգ. Ընդհ. Ողիմպիական մրցումներուն մասնակցող մրցորդներուն վերին մարդիչը եղած է: Ինչ 25 տարուան փորձառութեան վրայ հիմնուելով, մարդիկներու սնունդին համար հետեւեալ ճաշացուցակը կուտայ: որը մերիններուն լուրջ ուշադրութեամբ կը յանձնեն:

Նախաճաշ.— 1—2 հաւկիթ, կարմրած կամ հասարակ հոց, կաթ կամ թեթեւ թէյ:

Յոբկիլին.— Ապուր, հաւու, սչխարի կամ եզան կարմրած միս, խաշած գետնախնձոր, եղանակին բանջարեղէններ, պտուղ, թեթեւ անուշեղէններ, կաթ կամ թեթեւ թէյ:

Երեկոյեան.— մէկ տեսակ պաղ միս, գետնախնձոր մը, կարմրած կամ հասարակ բանջարեղէն կաթ կամ թեթեւ թէյ:

ՄԱՆՈՒԹ.— Հեռաւորութիւն վազողները կամ պէտք չէ խմեն: Ճաշի ատեն քիչ ջուր խմեցէք, ստամոքսնիդ կը խանգարուի: Ազիքնիդ մաքրելու համար հասուն սալոր կերէք. տիւաններնուդ խնամք տարէք:

ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Մրցման օրը կամ անկէ մէկ քանի օր առաջ ջղայնոտութենէ պէտք է զզուշանալ: Մրցման մասին երբէք մի խորհիք, ուրիշներու ալ արդիւնքէք այդ մասին ձեզի քարոզ կարդալ, ծիծաղաշարժ, ուրախ գրութիւններ կարդացէք, պատմութիւններ քրէք և ունկնդրեցէք, Ձեզ կը վստահեցնեմ թէ փորձի ասեմ կարելի չէ նեզրօրէն կուանել քէ այսինչ մրցողը մրցման մեջ ինչ ասիման յաջողութիւն մը պիտի կարենայ ձեռք բերել: Յաջողութեան գլխաւորագոյն ազդակը մրցողին նոյն օրուան լաւագոյն ջղային դուրքեան մը մեջ զսնուիլն է:

Օրինակի համար 5 վայրկեանէն մղոն վազող մը, նոյն հեռաւորութիւնը կրնայ կտրել 4'41"էն եթէ նոյն օրը պահանջուած ջղային գրութիւնը ունենայ եւ մանաւանդ համոզուած ըլլայ քէ ինքը ամեն պարագայի թակ լաւագոյն արդիւնք մը ձեռք բերելու կարող է, այսինքն մրցման ատեն պէտք չէ գոհանայ իր փորձերու չափանիւշովը, այլ երակներուն խորերէն պէտք է զգայ և համոզուած ըլլայ թէ մարդ միշտ

աւելին կրնայ ընել կամքով և քաջալերուելով և այդ կամքը և քաջալերութիւնը մրցման օրը ներկայ կը գտնուին . . .

Մրցումէն 3 ժամ առաջ պէտք է թեթեւ ճաշել: Աղիքները կատարելապէս մաքրուած պէտք է ըլլան, մարդիկը գիշերը հանգիստ քնացած ըլլալու է:

Մրցման պահուն մարդիկները պէտք է սափան: Մրցորդի մը համար սափալը խիտ կենտական է: Տափալը, մարդիկի մը մրցումի մասնակցելէն առաջ կարգ մը փորձերով արեւան

Ինչպէ՞ս պէտք է ոյժ առած բարձ. ցատկի

չրջանը կանոնաւորել և մասնային դրութիւնը շարժման և պատրաստ վիճակի մը մէջ դնել ըսել է: Օրինակի համար վազողներ վազքի մրցումէն առնուազն մէկ ժամ առաջ դաշտ պէտք է ելան և իրենց մասնակցելիք հեռաւորութեան կէտին չափ և 3/4 արագութեամբ վազքի նախափորձ մը պէտք է կատարեն: Անկէ վերջ առանձնանալով մասամբ մը կրնն և ոտքերը հողէն բարձրացնելով կը հանգչին: Բուն մրցման սկսելէն 10 վայրկեան առաջ նորէն մասամբ մը պէտք է ընել մարմնոյն չորս կողմը և վերջանալուն մարմինը լաւ մը ծածկած դաշտ պէտք է ելլել և ծածկուած մնալ մինչեւ իր մրցման պահը: Մարդիկներ իրենց մարմինը ցուցադրելու փառասիրութեան համար մասններնին պաղեցնելու, հետեւաբար անոնց ուժը չլատելու

յոսի ունակութենէն անպայման պէտք է հրաժարին: Արիւրեք պէտք է գիտնան թէ հրաւերը անակնկալ զէպքեր են և ամէն արիւր գաշտի մէջ հրանապարձ մը կրնայ ըլլալ, եթէ միայն իր մասնները լաւագոյն դրութեամբ և իմաստուն կերպով հակակշոր մը տակ պահէ:

Գալով ցատկելու, նետելու մրցումներուն մասնակցողներուն, անոնց ալ մրցումէն մէկ քանի վայրկեան առաջ իրենց խաղը երկու, երեք անգամ պէտք է փորձեն: 100, 200 մէթր վազողը լաւ կ'ընէ, եթէ 2—3 ճամբայ ելլելու փորձեր կատարէ մրցումէն 1 ժամ առաջ:

ԱՐԱԳԱՎԱԶՈՒԹԻՒՆ

100, 200, 400 ՄԵՐ

100, 200, 400 ի նախնական փորձերը միասնաբար կ'ըլլան: Ակիւրները Ա. չրջան 3—4, կամ աւելի դասեր պէտք է յատկացնել միայն ճամբայ ելլելը լաւ մը սորվելու համար: Երբէք ամբողջ հեռաւորութիւնը պէտք չէ վազել: 400 մէթրին մէջ լաւ ճամբայ ելլելը կարեւոր է, հակառակ որ մերկները անոր կտրեւորութիւնը կը ժխտեն, անշուշտ անգիտակցաբար, որովհետեւ յաճախ մրցողներ մէկ կտրձքի հեռաւորութեամբ կը պարտուին սակայն պիտի շահէին եթէ լաւ ճամբայ ելլելով սկիզբէն 1-2 քայլ շահած ըլլային:

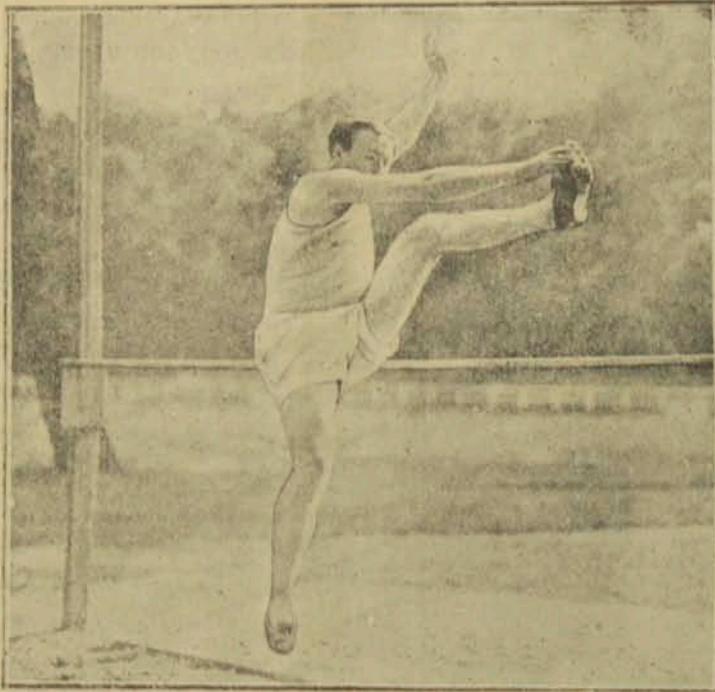
Գոտաւանդութեան Բ. չրջանին 100, 200 և 400 ը իրարմէ կը բաժնուին:

100 մէթրի համար մէկ քանի դաս մինչեւ 50 մէթր արագավազութեան և յետոյ աստիճանաբար կը բարձրանայ մինչեւ 70 մէթր: Տղաքը 100 մէթր պէտք է վազեն եղանակին մէջ առ առաւելն 3 անգամ միայն, այն ալ անոնց կարողութեան վերի վերոյ տեղեկանալու համար: 100 մէթրը երբէք լման մի վազէք, սպասիչ է, կը կորսնցնէք:

200 և 400 մէթր վազքերը թէ արագութիւն և թէ տակունութիւն կ'ուզեն, մասնաւանդ 400 ին մէջ, հետեւաբար 200 ին Բ. չրջանն է 300 և 400 ին 600 մէթր վազք, միջին արագութեամբ: 4—5 դասերէ վերջ, Գ. չրջանի փորձերուն պէտք է սկսիլ 200 մէթր առ առաւելն 180 մէթր, իսկ 400 ը 300 մէթրը վազցնելով: Երբէք ամբողջ հեռաւորութիւնը մի վազէք, միայն բացառաբար ամբողջ եղանակի ընթացքին 2—3 անգամ կրնաք վազել անոնց մօտաւոր կարողութեան տեղեկանալու համար: Ասոր հոգեբանութիւնը սա է. կատարեալ արագութեամբ 300 մէթր վազողը, մրցման օրը նոյն արագութեամբ 400 ը կրնալ

լմնցնել, արուած ըլլալով նոյն օրուան մէջ իր ջգային գրութեան լաւագոյն վիճակը և հանգիստաններու քաջալերութիւնները: Նոյնն է 800, 1500, 3000 և յլն վազքերու համար. Օրինակ՝ 1500 ին համար աշխատեցէք որ լաւ 1200 - 1300 վազող մը ըլլաք, կատարեալ արագութեամբ, այնպէս որ 1300 ի վերջաօրութեան ինքզինքիդ բաւական յոգնած զգաք: Չեղ կը վստահայնեմ թէ մրցման օրը նոյն իսկ 1600 ք կրնաք լմնցնել առաւելագոյն արագութեամբ, վերը յիշած պատճառներով:

սինքն 800 ի համար 600, 1500 ի համար 1200 1300 և յաջորդաբար: Այս հեռաւորութիւնները պէտք է ջանալ բաւական արագ կտրելու: Երբէք ամբողջ հեռաւորութիւնը մի փորձէք, անօգուտ է: (Տես 100, 200, 400 ի փորձին արուած զխողութիւնները): Սկսնակ վազողի մը և մասնագէտի մը փորձերու եզանակը, թեթեւ փորձերու եզանակը նոյնն է, թեթեւ փորձերու թիւք իրարմէ պէտք է տարբերին: Ենթադրենք որ Կրիզօր՝ 1500 մէթր կարող վազող մըն է և մրցանիւթի մը աէք է: Ամբողջ ձմեռ վազելու

Ինչպէ՞ս պէտք է կեցած բարձրութիւն ցատկի

800, 1500 ԵՒ ԱԻԵԼԻ ՎԱՋՔԵՐ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄՐՅՈՒՄ

Հեռաւորութեան նախնական փորձերը կ'սկսին արուած բուն հեռաւորութենէն աւելի վազքի փորձերով. այսինքն՝ 800 մէթրի համար 1200, 1500 ի համար 2000 և յաջորդաբար: Ասոր պատճառը սա է. հեռաւորութիւն վազող մը նախ սովորութեան պէտք ունի և այդ կարելի է ձեռք բերել իր մասնագիտութենէն աւելի վաղելով, 5-6 դաս վերջ, երբ փորձողները առանց դժուարութիւն զգալու օրոշուած հեռաւորութիւնները կը կտրեն միջին արագութեամբ, դասախօտութեան (փորձի) Բ. չրջանը կ'սկսի 800, 1500 և աւելի վազողները ոչ միայն սովորութեան այլ արագութեան այ պէտք ունին, հետեւաբար սովորութեան փորձերէն ամիջապէս վերջ կ'սկսին արագութեան փորձերը: Այս անգամ հեռաւորութիւնները կը կրճատուին այ-

փորձ չէ կատարած և դարնանային մրցումներու մասնակցելու համար դարնան սկիզբները երբ փորձի կ'սկսի, պէտք չէ անմիջապէս արագութեան փորձերու սկսի: Նախ իր պատմական (նախորդ արուած) սովորութեան արանայու, թոքք և մարմնոյն մասնները լաւ մը պատրաստելու է և բաւական վերջ միայն, նորէն վերը ջրածիս նման իր մասնագիտութենէն նուազ հեռաւորութիւն մը վաղելով արագութեան տիրանալու է: Այս սեռակի զիտական և առողջապահական օրէնքներուն հնազանդելով է որ մարզիկներ կրնան ազեա անթելթներու յատուկ եղող սրտի կամ տարբեր հիւանդութիւններէն զերծ մնալ:

Մեր նպատակը յաջողութիւնը պէտք չէ ըլլայ միայն, այլ մեր բոլոր գրութեան առողջութեան հոգածու պէտք է զանախնք և չա-

փաղանցութիւններէ անօգուտ և յաճախ փա-
տակար ճիգերէ պէտք է զգուշանանք:

Ասանք կ'ըսեմ ժողովուրդացէս իմ 20 տար-
ուան և ուրիշներու փորձառութիւններուն
վրայ հիմնուած:

Շատեր չեն գիտեր թէ՛ օրինակի համար,
հեռաւորութեան մրցումը ինչ արագութեամբ
պէտք է կ'սիլ և ինչ արագութեամբ վերջա-
ցնել: Ասանց կարելի է մէկ հասարակ օրէնք մը
սահմանել սպէս: Չեր վազբը 4 հաւասար
մասերու բաժնեցէք. Ա. մասը բաւական արագ,
Բ. մասը քիչ մը կամաց (Գ. ին ոչմ հաւաքե-
լու համար) Գ. մասը Ա. մասէն աւելի արագ,
իսկ Գ. մասին ձեր խոշոր արագութիւնը և
ճիգը երեւան բերէք:

Փորձեցէք և կը յաջողիք, անշուշտ քիչ
մըն ալ ուզեց գործածելով:

Վ. Ս. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

ՄԱՐԶԱՇԽԱՐԶ

Պ Օ Ք Ս

(Փետուր ծաղկաբոյս)

Ապրիլ 11 ին մրցում մը տեղի պիտի ունե-
նայ Ֆրանսացի էն փայլուն կոմիսամարտիկնե-
րէն Քոնքրի և անգլիացի կոմիսամարտիկ Պէն
Քայլիքօի միջև: Քոնքրի ին խաղացող մըն է
որ փայլած է պատերազմէն վերջ ան վերջին
երկու տարուան մէջ երբեք չէ պարտուած և
բոլոր մրցումները շահած է 'sof Աուրով' ան
ունի զօրաւոր զարնուածք. ճարպիկութիւն և
ճուտ է պօքսի արուեստին, իսկ Պէն Քայլիքօի
հարուածները այնքան զօրաւոր չեն սակայն
ան աշխարհի էն սխանդիֆիկ պօքսէօններէն
կը համարուի: Այս մրցման մասին օտար կըս-
փամարտիկներ սա կարծիքը կը յայտնեն - եթէ
մինչև 8 րդ դասին Քոնքրի չի կարենայ դայն
Նօք մուխը ընել անգլիացին կետով յաղթական
պիտի ելլէ:

Պէն Քայլիքօի մարզիչը այնքան վստահ է
որ 100 սակի գրաւի բանուած է Քոնքրի մար-
զիչին հետ:

Հաւանաբար Քոնքրի այս մրցումէն վերջ
Եւրոպայի շամբիօնութեան համար մրցի պիլ-
ճիգացի Արթիւր Վինձիի հետ և յետոյ մեկնի
ամերիկայ:

* Հարաւային ամերիկայի կոմիսամարտիկ
Լուի Ֆուրքո Նիւ Եօքթի մէջ իր երկրորդ մրց-
յումը շահեցաւ սոխիկով ձօք Մարքանը որ
6 րդ դասնային սինկը ձգէ: Ֆուրքո
Նիւ Եօքթ եկած է Տէմպիին հետ մրցելու հա-
մար ան կը կշռէ 100 րիւօ և 1,85 հասակ ունի:

* Տէմպի որ 11 Ապրիլին Արթիստիս շաքե-
նաով Եւրոպա պիտի ճամբորդէ: «Յիլատէլ-
ֆի» Լէքճըի խմբագիրներէն մէկուն՝ իրեն ի
պատիւ արուած թէյստեղանի մը մէջ բաւ որ
իր ճամբորդութիւնը լոկ պատյա մըն էր, այ-
սու հանդերձ շարունակեց Քոնքրի Մէնէճըր,
անկարելի բան մ: չէ որ ձէք մրցի Գառան-
թիէի և կամ Պէքթիի հետ, եթէ կազմակեր-
պիչները կարողանան մրցումը այս տեսակ կազ-
մակեր ֆելի: Ինչ որ քիչ մը դժուար կ'երեւի:

Տէմպիին ճամբորդութեան պիտի ընկերա-
նան բաւական թուով խմբագրեր: Իր Ամերիկա
վերադարձին, Յուլիոս վերջերը, ձէք պիտի
մրցի Հանրի Կոէպի հետ եթէ այս վերջինը
քաջութիւնը ունենայ:

Մայիս 1 ին Ամերիկայի մէջ մրցումը տեղի
պիտի ունենայ Հաուսի Կոէպի և Միք Կիպնսի
միջև: Ինչպէս յայտնի է Հաուսի Կոէպի պիտի
մրցի որ վերջերս Թօմ Կիպլնսը յաղթեց: Եւ
ընտրուի Գառանթիէի հակառակորդ աշխարհի
կէս ծանր ծանրութեան շամբիօնութեան:

* Տէմպի ճամբորդութեան միջոցին բաւ է
որ միայն ցոյցերով չպիտի դժանայ ան մտադրած
է Վէլտի Պէքթիի կամ Գառանթիէի հետ մրցիլ:
Թեթիւ ծանրութեան աշխարհի շամբիօն
Պէնի Լէօնաու մտադրութիւն ունի Եւրոպա
գալ, նոյն իսկ կ'ըսուի որ ան մրցում մը պիտի
ընէ Էոնի Ռիսի հետ: Կարծես թէ առաջուց
խօսածի պէս բոլոր շամբիօնները միասին Եւ-
րոպա կուգան, Քիլլընէ վերջ Տէմպի և հիմա
ալ Լէօնաուսի:

* Մօտերս Գառանթիէ Անգլիա պիտի
մեկնի սինէմայի ընկերութեան մը հետ պայ-
մանագրուած է և մօտերս պիտի սկսի
գերատանութեան:

Լ Ո Ղ Ա Լ

Նիւ Եօքթին եկած հեռագիրը մը կը հաղոր-
դէ թէ երիտասարդ լուրորդ մը ձօն Վէսմիւլ-
լըս 17 տարեկան, աշխարհի 500 եարաւի ու-
քօսը կտարած է կարելով 5' 56 3/8 էն նախ-
կինը որ Նօսման Ռօսի կը պատկանէր 5' 58 4/8
էր 1919 էն ի վեր, չմոռնանք ըսելու նաև
որ ձօն կտարած է նաև 200 եարաւի
ուքօսը 2' 2'' 2/8 էն, 250 եարաւինը 2' 41 էն,
300 եարաւինը 3' 18'' 3/8 (նախկինը 3' 24'' 4/8)
և 300 մէթրինը 3' 35'' էն կտարելով (նախկինը
3' 45 1/8):

Հաւանական է որ ան պիտի աշխատի կո-
տրել այնքան փափաքուած 100 մեթրի ու-
քօսը որ կը պատկանի Տըք Քահանաձօքի:

**ԻԶՄԻՐԻ ՀԱՅ ՊՅՅ ՍԿԱՌԻՏՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՄԻԱՅՈՒՄԸ Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ՀԵՏ**

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի լիազոր պատուիրակ Պ. Թադևոս Մեծատուրեանի Իզմիր հասած և պէտք եղած բանակցութիւնները կատարած է տեղւոյն Հայ Պոյ Սկաուտներու Միութեան հետ Պոլիս-Իզմիր սկաուտական շարժումի միացումը իրագործելու համար:

Արդէն ո և է հիմնական տարակարծութիւն չը կար այս երկու քոյր միութիւններու մէջ: Մեր նպատակը եղած է Հ. Մ. Ը. Մ. բնդհանուր անունի տակ միացնել բոլոր Հայ սկաուտական և մարզական շարժումները և այսպէսով առաջ բերել օգտակար կազմակերպութիւն մը:

Իզմիր՝ սկիզբէն ըլլալով այս շարժումներուն լաւագոյն կեդրոններէն մին, ինք եւս ունէր մեր մտահոգութիւնները և պէտք կը տեսնէր համագործակցութեան մը: Այս ահպամ, այս գեղեցիկ մտազբուխներ իրագործուած է Յունվար Ծին որով՝ Իզմիր կը դառնայ Հ. Մ. Ը. Մ. Ի Յոնիական շրջանի կեդրոն:

Կեդրոնի վարչութիւնն այս գեղեցիկ առթիւ կը շնորհաւորէ Իզմիրի Հայ Պոյ Սկաուտներու Միութեան վարչութիւնը և սկաուտները:

Բ Ա Ն Ա Ձ Ե Ի

**ԻԶՄԻՐԻ ՀԱՅ ՊՅՅ ՍԿԱՌԻՏՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ՀԵՏ ՄԻԱՅՈՒՄԱՆ**

Զինադադարի կեճումէն անմիջապէս վերջ, Պոլսոյ և Իզմիրի մէջ կազմուած ու զործող սկաուտական երկու կազմակերպութիւնները, Հ. Մ. Ը. Մ. և Իզմիրի Հայ Պոյ-սկաուտներու Միութիւնը, որոնք խաչալով և նպատակով հոյն՝ ցայժմ յարաբերութեանց դժուարութեան պատճառաւ կատարեալ և ամբողջական համագործակցութեան գործի՝ օգտուելով Հ. Մ. Ը. Մ. Ի լիազոր պատուիրակ Պ. Թադևոս Մեծատուրեանի Իզմիր ներկայութեան, ի ներկայութեան Իզմիրի Հայ Պոյ-Սկաուտներու Միութեան Կեդր. վարչութեան պատուիրակներուն և սկաուտական խմբապետներուն, կուզանք պաշտօնապէս յայտարարել:

ԻԶՄԻՐԻ ՀԱՅ ՊՅՅ-ՍԿԱՌԻՏՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ՝

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ԻԶՄԻՐԻ ԵՐՁԱՆ

Առ այս բանաձևելով այս գիրքը, ստորագրուած է: Իզմիր Ծ Յունվար 1922

Հ. Պ. Ա. Մ. Ի

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի

Բնդհ. պէս և լիազոր կեդր.

լիազոր պատուիրակ

Վարչութեան

Ք. ՄԵՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Մ ԵԱՆԸԳԵԱՆ

Կ Ե Դ Ի Ո Ն Ա Կ Ա Ն Վ Ա Ր Զ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ե. ՆԻՍՏ 3 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1922

Ա. Կարդացուեցան մասնաճիւղերէ և զանազաններէ եկած նամակներ:

Բ. Խորհրդակցութիւն տեղի ունեցաւ Ա. Սկաուտներուն պաշտօնական հագուստով նուիրահաւարում-

ներու եւն. մասնակցելու խնդրի մասին որոշուեցաւ զրել բոլոր մասնաճիւղերուն որ սկաուտութեան սկզբունքները եւ ոգին նկատի առնուին միշտ այս տեսակ պարագաներու մէջ. Բ. Բերա Շիշլիի մասնաճիւղին համար մարզարան շէնքի մը շինութեան խնդիրը. Գ. Հայաստանի սկաուտներու զրկուելը գոյքերու խնդրին եւ տանի սկաուտներու զրկուելը գոյքերու խնդրին եւ առարումի միջոցները. Դ. Պէլլէրպէյի Արհեստանոց Որբանոցը ուշադրութեան առնելու եւ կազմակերպելու մասին, Ե. Մարզական-Սկաուտական ցերեկոյթ մը սարքելու առաջարկը, Զ. Մարզական յանձնախումբին կազմութիւնը:

Գ. Վաւերացուեցան կարգ մը մասնաճիւղերու նորընտիր վարչութեանց կազմը: (Ծ. Խ. մտատար թիւով մը պիտի սխիներ տալ մասնաճիւղերու վարչութեանց կազմը):

Զ. ՆԻՍՏ 10 ՅՈՒՆՎԱՐ 1922

Ա. Խորհրդակցութիւն տեղի ունեցաւ Ա. Միջազգային սկաուտական ժողովի երրորդ հայ անգամի մին ալ ընտրութիւնը եւ միաձայնութեամբ ընտրուեցաւ Պ. Արամ Նիկողոսեան, Բ. Բերա-Շիշլիի մարզարան շէնքի խնդիրը, Գ. Տարեգլխոց առթիւ բոլոր մասնաճիւղերու շնորհաւորական շրջաբերական մը զրկել միեւնոյն ատեն յիշեցնելով մեր 75 թիւ շրջաբերականին պատասխանը:

Բ. Կարդացուեցան Մասնաճիւղերէն եւ յանձնախումբերէ եկած գրութիւններ և պատշամ որոշումները տրուեցան:

Գ. Նկատի առնուեցաւ համարակալութեան մէկ առաջարկը մասնաճիւղերու հաշուետոմարի ծելի մասին եւ որոշուեցաւ հրահանգել այդ ծելը բոլոր մասնաճիւղերու:

Է. ՆԻՍՏ 17 ՅՈՒՆՎԱՐ

Ա. Հանոյրով կարդացուեցաւ Իզմիրէն, Կեդր. վարչութեան լիազորին՝ Պ. Թ. Մեծատուրեանին նամակը որով կ'իմացնէր Պոլիս-Իզմիր Միացման խնդրին կարգադրուած ըլլալը, այս մասին երկու կողմէ ստորագրուած միացման համաձայնագիրն ալ ներիակ զրկած էր: Ժողովը շատ զոհ մնաց այս կարգադրութեան եւ որոշեց շնորհաւորական նամակ մը զրել Իզմիրը Հայ Պոյ Սկաուտներու Միութեան կեդրոնին:

Բ. Կրկին նկատի առնուեցաւ, Սկիւտարի Հայ Մարմնամարզարանի միացման խնդիրը:

Գ. Կարդացուեցան զանազան նամակներ:

Ը. ՆԻՍՏ 24 ՅՈՒՆՎԱՐ

Ա. Խորհրդակցութիւն կատարուեցաւ Ա. Գուլէիի կեդրոնական որբանոցը վերակազմելու մասին, որոշուեցաւ զրել յանձնախումբերու որ իրենց ծրագիրը պարզեն սոյն որբանոցը կազմակերպելու խնդրին շուրջ՝ Բ. Պուրբէշի նորակազմ մասնաճիւղի առժամեայ խորհուրդի խնդրին վրայ, Գ. Բերայի որբանոցին խմբական այցելութիւն մը տալով, հետաքրքրուելու տեղին սկաուտներու վիճակով:

Բ. Վաւերացուեցաւ Կեդր. Մարզական Յանձնախումբի նոր կազմը:

Գ. Կարդացուեցան կարգ մը նամակներ:

Թ. ՆԻՍՏ 31 ՈՒՆՎԱՐ

Ա. Ժողովը լսեց Իզմիրէն նոր հասած պատուիրակի Պ. Թ. Մեծատուրեանի տեղեկատուութիւնը Պոլիս-Իզմիր միացման խնդրի մասին եւ խիստ զոհ մնաց Իզմիրի կեդրոնին կողմէ ցոյց տրուած ընդունելութեան եւ զիւրութեան համար, մասնաւորապէս իրենց համիրաշխատէր ոգին գնահատուեցաւ այս առթիւ: Որոշուեցաւ Իզմիրը Յոնիական Երջանի Կեդրոն ընել:

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՅ ՍԿԱՌՏԻ ԹԻԻ 8

2000 ՄՂՈՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՆԵՐՔԵԻ

Հեղինակ՝ EMILIO SALGARI

Իտլ. Թրգմ. Հ. ՅԱՌՐՈՍ ԲՕՍՊԸՐՅԵԱՆ

Ը. ՀՍԿԱՅ ՊՈԼԻՊՈՐՏ ՄԸ

Դրուժիւնը յուսահատական էր: Բեռին յանկար-
ձակամ տեղաշարժումէն կէս մը դարձած շողեմա-
կոյիլը, երկու խարակներուն մէջ մղուած, ջուրի ա-
հապին զանգուածէն կատաղաբար ձեծուած, կը
տատանէր երկայնքին, կ'ելլէր ու կ'իջնէր, կը հե-
ծէր, կը ճոնչէր, կը սպառնար ջարդուիչուր ԸԱՍԿ
կամ աղատիւր Ալիքը բախելով. կը ցայտէին մակոյ-
կին մէջ ողորելով ուտեստեղէնները, մեքենան ու
մարդիկը:

Քանի մը վայրկեան, ու թերեւս մի քանի րո-
պէներ, և թերեւս անդարմանելի ազէտ մը ցմիշտ
պիտի վերջացնէր այնքան զոհուած թիւններով, այն-
քան յանդգնութեամբ ու այնքան յոյսերով ձեռնար-
կուած այդ արշաւանքին բախտը:

Երկրաշափը մէկ ակնարկով հասկցաւ կայու-
թեան ծանրութիւնը. Հրամայեց Պարթընին և
Օ'Քոնորի նաւուն յետակողմն երթալ ու իրենց կարծ-
քով նաւուն մէջ խուժող ջրակոյտին պատուար մը
ձեւացնել, յետոյ Մորկանին հետ միասին՝ մէյմէկ
լծակներով ցուկիւն վրայ գիմեց:

— Հաստատուէն կեցէ՛ք, պոռայ խանանածին և
նաւագին:

Լծակը միտեց խարակին մէկ ձեղքի ուժ տուաւ,
Մորկան ննարքը ըմբռնելով իրեն հետեւեցաւ:

Հուսաբար չզիմարեց այդ զօրեղ հակամղով մին
և ճամբէն զուրս նետուեցաւ քիւրելով ժայռերը:

— Հաստատուէն կացէ՛ք ոտքերնուզ վրայ, պո-
ռայ Մորկան:

Պարթըն և Օ'Քոնոր ժամանակ շունչեցան նոտա-
րաններուն իսթաուելու և թաւալքը ինկան տա-
կաններու ու սնտուկներուն մէջ որոնք շագնաւին
մէկ կողմէն միւս կողմը կը գլորէին:

Հուսաբար գլուխ պոռուակոյ արագութեամբ
կ'իջնէր, մերթ զառիթափին բտուելով տագնապե-
ցուցիչ ճոխնչով, մերթ զարնուելով, մերթ տարու-
րերուելով և մերթ ճիծփալով ալիքնէրուն վրայ:

Երկրաշափը ու Մորկան կը ջանային թիւրով
չափաւորել ընթացքը. որ կրթալով կ'երագանար,
մերթ ջուրին հակառակ գիմարելով ու մերթ ցը-
ցելով:

— Ուշագի՛ր, պոռայ յանկարծ Սըր ձոն:

Հուսաբար՝ զառիթափին յատակէն մի քանի
մեղր հեռու և ցոււկը ալիքներու մէջ մխրճելու վը-
րայ էր Չորս մարդիկ տակառները ու սնտուկները
բաշքնելով կառչեցան նաւուն յետակողմը:

— Արիւթ, լճու գոչեց երկրաշափը:

Շոգենաւր յատ սկը հասաւ. ցոււկը՝ էջքին սաս-
տիկ զատ իվայր ըլլալէն, աներևութացաւ ջուրին
տակ, բայց անմիջապէս վեր ելաւ Չորս ճամբորդ-
ները, տեսնելով յետակողմին ջուրին վրայ նստիլը:

անմիջապէս տեղերնէն ցատկեցին ելան, որով շո-
գենակոյիլը հաստարակուած թիւնը առնելով բնական
ղիւքով կեցաւ:

— Ո՛ր կ'երթանք, հարցուց Մորկան, մեքենայի
ճնոցին վաղելով որ մարած էր:

Երկրաշափը արագ ակնարկ մը նետեց շուրջը
նաւուն ձախակողմը կար բարձր ցամաք երկիր մը
որ բազմաթիւ պղտիկ ձեղքուածքներ կը ձեւացնէր,
սակայն կարելի էր խոշոր նաւ մըն ալ նորոգել ա-
նոնց մէջ:

— Գէղ ի ցամաք, ըսաւ ան:

Քանի մը թիւ հարուածով Հուսաբար քշուեցաւ
անոնցմէ միոյն մէջ. երկրաշափը և որսորդները ցա-
մաք ելան: Անմիջապէս իրենց աչքը հսկայ ջրվէժին
դարձաւ որ հազարումէկ շտապիւնով կը լեցնէր
մթին կամարները:

Տեսարանը վսեմ էր կոհակներու կոյտեր վար
կը գահավիժէին անհաւատալի սաստկութեամբ սեւ
զարկովաբէ մը, իրարու վրայ նետուելով, ջախջախ-
ուելով ու վշտուելով սպառաժներու, ժայռերու
գէմ, և ճղմուելով անդունդին խորը, ուր տակաւ
առ տակաւ կը հանդարտէր՝ գէղ ի հարաւարեւ-
մուտք սահելով մթին գետնաքարաներու մէջէն:

Գունալոյսի ջահին վառվառն շոյին ներքեւ՝
կարծես ան բռնկած հրաբուխի մը կողերէն գահա-
վիժող հրաբորոք լավայէ գետի մը կը նմանէր: Ար-
ձագանդէն հարիւրապատկուած մոնչիւնները՝ կրակ
ժայլոքող դաղանին գրգռիւններուն շատ լուս կը նը-
մանէր, և փրփուրի ամպերը՝ բոցէն լուսաւորուած
ձուխի ընդարձակ ամպեր էին կարծես:

— Չարհուրելի՛ բան, գոչեց Պարթըն Գեռ կը
զոզամ մտածելով որ շողեմակոյիլով իջած են վար
կ'երգնուած ձեղ, Սըր ձոն՝ որ կրթեք այսքան մեծ
յուզու մ չէի ունեցած, ու կրթեք պիտի չվախագէի
կրկին դան վորձել:

— Ես իմ մորթիս երկու բարա չէի տար, ըսաւ
Օ'Քոնոր, կըր շողեմակոյիլը բախեցաւ, ինքզինքս մե-
ռած կարծեցի ու հէք հոգիս սուրբ Պատրիկին յանձ-
նեցի:

— Չեղ ըսած էի որ ճամբորդութիւնը զիւրին
պիտի չըլլար. ըսաւ երկրաշափը: Բնենք նաւը, ու
թէ որ բան մը կտորած չէ, մեկնինք:

Այլը իջան ու շոգենաւ ելան: Կէս թոնէլլադ
ջուր կար մէջը, բայց ոչ մեքենան և ոչ ալ մակոյ-
կին տաշտը փաստուած չէին: Դոյլերով պարպեցին
ջուրը, որ բարեբախտաբար փնասած չէր լաւ գոց-
ուած տակառներուն և սնտուկներուն, որով մեքե-
նան վառեց:

— Սըր ձոն, ըսաւ Պարթըն, որքան տեղ կըր-
րած ենք մինչև հիմայ:

— Ըստ իմ հաշիւներուս հարիւրաւոր մզնն:

— Աւրեմն այդ հաշիւով կը նաւարկենք...

— Դէննէսի ներքեւ:

— Ո՞րքան խորութենէն:

— Այնտեղ հարիւր ոտք, պատասխանեց երկրաշա-
փը, կազաչափին նայելով:

— Մեքենան պատրաստ է գործելու, ըսաւ Մոր-
կան այդ պահուն:

— Մեկնի՛նք, հրամայեց Սըր ձան, մինչդեռ Ս'Քո-
նոր մեզի կերակուր պիտի պատրաստէ պզտիկ կրա-
կարանին վրայ:

Խրցուցիչ սուլում մը դղրդեցուց ստորերկրու-
ղին՝ սահանքին խուլ ձանչիւններուն խառնուելով
յետոյ՝ չուսաքար, պզտիկ խորէն գուրս ելլելով շո-
ղեպինդ սուրացի:

Գետը առաջուան պէս ընդարձակ և արագ չէր
Առ առաւելն վեց կամ եօթ մեզր լայնք ունէր բազ-
մաթիւ դարձուածքներով ու երբեմն յանկարծական
սուր անկիւններ ձեւացնելով, ուր՝ չուսաքարը գե-
տեղերքը չի բախելու համար՝ զեկավարին ամենա-
մեծ հարպիկութիւն պէտք էր:

Երկրաշափը ստեպ խորաշափը ձգել տուաւ լայն
յատակը չի դպաւ Մինչդեռ՝ քանի մը տեղեր կա-
մարը ա՛յնքան ցած էր որ, լծակը վեր բարձրացը-
նելով կը դաչէր:

Կէսորին, ճաշի ատեն, գետնուղին սկսաւ լայ-
նալ, ու շուտով լճակի մը լայնք ստացաւ՝ կամարը
վեր բարձրացնող մեծամեծ սիւնաժայռերով: Ըստ ալ
խորաշափը յատակը չի հասաւ, լայն հետը միտան
վեր բերաւ քանի մը սեւ ու բարակ սէղեր:

Մինչև երեկոյեան ժամը Տին շոգեմակոյիլ՝ երե-
սուն մզնն համբալ կտրած էր միշտ դէպի հարաւ-
հարաւարեւմուտը ուղղուելով: Երկրաշափի հաշիւ
ներուն համեմատ, Արքանդատի ներքեւ՝ 715 ոտք
խորութեան մէջ կը նստէին:

Իրիկունը ընթրիքէն յետոյ, Ս'Քոնոր նոխ պա-
հակ սպասեց, Մեքենան մարեցին շատ շուտ չափա-
սելու համար ածուխի նուազ պաշարը: Լեցուցին
շոգեմակոյիլին յառաջակողմը ու յետակողմը վառող
լապանքները, յետոյ՝ նաւաղին երեք ընկերները նա-
ւուն խորը պառկեցան քնացան:

Ո՛չ մէկ զիպուած վրդովեց իր լանտարնին պա-
հակութիւնը, ժամը ԱՅին Մորկան անոր տեղ անցաւ,
յետոյ երկրաշափը և ապա Պարթըն:

Խառնածինը, ինչպէս ընկերները, ծխափողը լե-
ցուցած խորունկ քաշելով կը ծխէր՝ քունը վանե-
լու համար որ ընդհակառակը կը ճնչէր: Զբանցըր
միշտ լայն էր, հոսանքը բաւական արագ ու լու-
թիւնը կատարելալ երկու լամբարները պայծառ լոյս
մը կը ցրուցնէին շուրջը մեծամեծ սիւնաժայռերը
ցոյց տալով՝ որոնք երբեմն կը բարձրանային սեւ
ջուրերէն վեր:

Կէս ժամէ ի վեր կը ծխէր, աչքերը կիսարաց
ու աջ ձեռքը ձողին վրայ, երբ սաստիկ ծխանք մը
ցնցեց յանկարծ շոգեմակոյիլը:

Խառնածինը շիթած ու քիչ մը վախցած՝ ու-
ժով մը աչքերը շիեց ու շուրջը նայեցաւ: Ըո-

սանքը զայրած ու հանդարտ էր այնպէս որ շոգե-
նաւը երկու կողմին վրայ կը տատանէր:

— Ո՛հ, ո՛հ, դաշնցի լճն է այս եղածը, բախե-
ցա՞նք:

Յետակողմի կանթեղը առաւ ու նորէն զիտեց
շուրջը Ոչ աշակողմը և ոչ ձախակողմն սիւնաժայ-
ռեր կամ խարակներ կ'երաւային:

— Տարօրինակ է, մարտացի եւ սակայն չեմ ե-
րազեր... Եթէ Ս'Քոնորին հանդիպէր նման զիպուած
մը, պիտի ըսեր թէ ոչ ի՞նչ մը խաղն է, սակայն Պար-
թըն երբեք ուրուականներու հաւատացած չէ:

Նորէն տեղը կախեց շամբարը, ծխափողը լե-
ցուց, վառեց ու եկաւ տեղը նստաւ աչքերը շոյս
բացած, սկանչները սրած:

Հազիւ հինգ վայրկեան անցած էր երբ երկա՛յն
երկայն ու կլոր թեւ մը ցուռկին կողմը օդը բարձ-
րացաւ և այդ այլանդակ թեւին ծայրը կտաւ որդ-
տիկ ցոկակայմէն կախուած լամբարին, դայն ցըն-
ցեց քանի մը բոպէ, բրցուց և հինգ վեց մեզր օդոյ
մէջ գայն բարձրացնելէ յետոյ դարմանալի կոր գի-
ծեր գծելով իջեցուց ու միտքեց մուտլ ալիքներուն
մէջ: Նոյն պահուն Պարթըն լսեց պատրոյգին վայտո-
ցը՝ որ ջուրին դաչելով կը մարէր: Ոտքի ցատկեց,
գոյնը նետած, սարսափած, մազերը տնկուած: Զար-
հուրած նաւուն յետակողմը կը նայէր, վախնալով
որ երկրորդ թեւ մըն ալ տեսնէր, և անմիջապէս
ծռելով երկրաշափին վրայ որ հանդիսա կը խորգար,
ու դողդալով գայն արթնցուց:

— Ի՞նչ ունիս, ըսաւ Սըր ձան, ծունկի ելլելով:

— Տէ՛ր, թոթովեց խառնածինը, բաներ մը կը
պատահին... որ... ես ոգի՛ներուն կրքեր չէի հաւա-
տացած, սակայն... ջերմէ բռնուածի պէս կը դողամ:

— Ի՞նչ պատահեցաւ:

— Յոկակայմին լամբարը տարին:

— Ո՞վ:

— Չեմ գիտեր, չափազանց երկայն թեւի գայն
յափշտակելը օդին մէջ բարձրացնելը ու յետոյ ջու-
րին մէջ մխրձելը տեսայ:

— Բարեկամ, երազ տեսեր ես:

— Կը սխալեց ինձ չհաւատանուդ:

— Մակայն որո՞ւ էր այդ թեւը:

— Զուրին մէջէն ելաւ, ուրիշ բան մը չեմ գի-
տեր:

Երկրաշափը աւելլի դարմացած քան թէ վախ-
ցած, ոտքի ելաւ տապար մը յափշտակելով: Եւ-
տով տեսաւ որ լամբարը տեղը չէր:

— Զարմանալի՛ բան յիրաւի Չըլլայ թէ ոգի-
ներ ըլլան, հրացան մը ա՛ն Պարթըն ու երթանք
տեսնենք:

Ուրիշ կանթեղ մը վառեցին և յառաջացան
դէպ ի ցուռկի Յանկարծ երկրաշափը կանդ առաւ:

— Բայց մենք կեցած ենք, բացառանչեց:

— Ստոյգ է, պատասխանեց Պարթըն:

— Եւ սակայն ջուրը կը վազէ,

— Չըլլայ թէ անձանթ թեւը կեցուցած ըլլայ
չուսաքարը:

Յուռկին վրայ ելան, և կանթեղը վար դէպ ի
յառաջ երկնցնելով նայեցան: Ժիչ մը արձակեցին ու
երկուքն ալ յետո նետուեցան կոխելով իրենց քը-
նացող ընկերները:

(Շար՝)

Վարիչ-Խմբագիր	Արտօմստը	Պատասխանատու-Տնօրէն	Տպագրութիւն
ԿԱՐՈ Պ. ՈՒՇԱԳԼԵԱՆ	ԳԱՌԼՈ ՇԱՀԻՆԵԱՆ	ՀՐԱԶԵԱՅ ՏԵՐ-ՆԵՐՍԷԱՆ	Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ ՈՐԴԻ